

391

Un rotlle

(ALDC, III, 596. Un rotlle)

Tot i que l'enunciat es refereix a ‘conjunt de persones disposades formant cercle’, algunes respostes, com veurem, s’han relacionat amb balls que impliquen una disposició circular. La major part de resultats depenen del llat. *ROTA* i derivats. Així tenim *roda* (var. *rodo* 59, masculinitzat, *rueda* 116, del cast.), del llat. *ROTA*; *rodó* 57, del llat. *ROTUNDU*, *rodona/redona*, del llat. *ROTUNDA*; *rotlo* 70-84, tractament mig savi o retardat del llat. *ROTULU* ‘anella, rotllana’, extret de *ROTULA*, dim. de *ROTA* (comparable al de *espatla* < llat. *SPATULA*), metatitzat en *rolde* 94, 139, d’influència aragonesa, o palatalitzat en *rotlle* (o *rollo* 128), amb assimilació [ɾ̪]...[ə] > [ɾ̪]...[o] de *rotlle* 89, 104; però *r[ɔ]llo* 28, 29, 42, 62, 114 deu ser castellanisme; aquestes derivacions són paral·leles a les del llat. MODULU: *motllo*, *motlle*, *motlo*, val. *mole*, cast. *molde*. En val. i tort. tenim una altra derivació de *ROTULU*, *rogue/rotgle*, resultat d’una substitució de la *-d-* per la *-g-* (< **rodle*) semblant al llat. vg. VĒTULUS > VĒCLUS, ARISTULA > ARISCLA, amb les var. *rocle* 93, *roclle* 100, per ensordiment de la velar (cf. val. *mogle* ‘motllo’); el murcià *rogue* n’és un manlleu. Sembla que l’evolució popular de *ROTULU* seria *rull* (en canvi *roll* 127 ha de ser un postverbal de *ro(t)llar*).

Tenen també relació amb aquest ètim, encara que en algun cas sigui d’una manera indirecta, *rotllana* 45, 63, potser

per influx de *capçana*; *rodanxa* 65, d’origen no aclarit (del cast. ant. *roda*[3]a (?); del fr. ant. *rondache* (?); del mossàrab (?) [DECat]); *redol* 115, *redolí* 102, postverbals de *redolar* (< llat. ROTULARE) amb dissimilació vocalica, el darrer amb suf. dim., com *redoletxo* 145; afegim-hi encara *redolla* 90 i *ruedo* 19, 25, 61, 94, 119, 153, pres del cast., i *rond* 14, pres del fr.

Altres resultats tenen a veure amb un ball o joc on es fa rotllana: *sardana* 44 (fer *sardana* 55, 60), *rotllana* 45 (*jugar a la rotllana*), *balanguera* 73 (var. *baranguera* 75; ball: *bolangera* 103; joc: *balangera* 105), *barriló* 85 (“Al barriló, fem lo capbussó, fem la txumxurumbel·la, txum i txum en terra”, i en dir “en terra”, s’hi asseuen tots), *roda* 113 (*roda de la patata*), *jugar a la roda* 122, *redona* 123 (*jugar a redona*), *tarara* 161, 162, 163, 165, 166 (*jugar a la tarara*; *tarana* 125, 143, 146), *corro* 131 (*jugar al corro*; *corro de la patata* 118), *redoletxo* 145 (*jugar a redoletxo*), *rogue* 186 (*rogue a la bola*), *ball rodó* 49, 54, *contrapàs* 88, per la rodona que es fa tot ballant, *corranda* 33 (← fr. *corrante*). Altres significants: *ronda* potser ens ha arribat des del cast., on el mot deriva de l’àr. RUBT, pl. de RÂBITA ‘patrulla de guardes a cavall’, a través de l’estadi *robda* i de significats com ‘passeig que voreja una ciutat fortificada’, ‘volta, gir’; *corro* és un castellanisme; *xumba* 157, potser està relacionat amb un joc. *Rescoletxa* 161 és d’origen fosc.

Són mots normatius *rotlle*, *rotlo*, *rotllana*, *rodona*, des del *DG₁*, 1932, i *rogue*, des del *DIEC₁*, 1995.

